

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 22 listopada 2023 r.

ZPS.I.431.70.2023.DG

**Pan
Marek Śmiech
Wójt Gminy Walce
Ul. Mickiewicza 18**

47-344 Walce

W y s t ą p i e n i e   p o k o n t r o l n e

I. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej

Gmina Walce
ul. Mickiewicza 18
47-344 Walce

Miejsce przeprowadzania czynności kontrolnych:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Walcach
ul. Zamkowa 87, 47-344 Walce

II. Imię, nazwisko i stanowisko służbowe inspektorów

- **Daria Grabowska** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierująca zespołem inspektorów,
- **Joanna Antosz** – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

III. Termin kontroli

11, 12 i 13 października 2023 r.

IV. Zakres kontroli

Realizacja zadań gminy wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

---

¹ (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.); nazywana w dalszej części wystąpienia pokontrolnego: „ustawą”.

V. Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z nieprawidłowościami** ocenia się działalność Gminy Walce w kontrolowanym zakresie.

Powyższa ocena wynika z ustaleń kontroli opisanych w części VI wystąpienia w zakresie podstaw prawnych i organizacji Ośrodka.

VI. Ustalenia kontroli

Ośrodek Pomocy Społecznej w Walcach (zwany dalej Ośrodkiem) funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr XLIV/344/2022 Rady Gminy Walce z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach (zał. 1).

Z treści obowiązującego Statutu wynika, że celem działania Ośrodka jest organizacja i wykonywanie zadań własnych i zleconych z zakresu pomocy społecznej, zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań nałożonych ustawami i przekazanych do realizacji na podstawie upoważnień Wójta Gminy Walce i uchwał Rady Gminy Walce. Poza wymienionymi zadaniami Ośrodek realizuje zadania ustawowe dotyczące m. in. działań na rzecz wspierania rodziny oraz rozwoju systemu pieczy zastępczej.

Ustalono, że Ośrodek wykonuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej w zakresie określonym w § 3 Statutu, mimo to w treści Statutu, nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.). Ośrodek jest jednostką organizacyjną gminy działającą w formie jednostki budżetowej. Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych jednostka budżetowa działa na podstawie nadanego jej statutu. Statut jednostki budżetowej nadany na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych jest podstawą działania gminnej jednostki budżetowej i winien zawierać wszystkie elementy wymienione w tym przepisie. Ustawodawca wskazał bowiem niezbędne minimum, które bezwzględnie musi się znaleźć w statucie jednostki budżetowej, o czym świadczy użyte w tym przepisie sformułowanie „w szczególności”. Oznacza to, że możliwe jest określenie w statucie

innych, niewymienionych w tym przepisie zagadnień, jednak należy pamiętać, aby zawsze statut swym zakresem przedmiotowym w całości odpowiadał treści art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych. Regulacje zawarte w statucie powinny być jasne, czytelne i przejrzyste, nie powinny budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Precyzyjne określenie w statucie przedmiotu działalności jednostek budżetowych, ma szczególne znaczenie z punktu widzenia zapewnienia prawidłowej gospodarki finansowej, której podstawą jest plan dochodów i wydatków. Usytuowanie jednostki budżetowej w obszarze sektora finansów publicznych oznacza, że jednostka może realizować wyłącznie zadania, do realizacji których została powołana i które zostały określone w statucie jednostki. Wydatkowanie środków publicznych na zadania nie leżące w przedmiocie jej działalności naruszałoby zasadę wydatkowania tych środków. Dopuszczenie zatem możliwości powierzenia takiej jednostce do realizacji innych zadań, nie wymienionych w statucie i w innym trybie niż zmiana statutu tej jednostki, musi zostać uznane za działanie naruszające obowiązujący porządek prawny.

Ośrodkiem kieruje i reprezentuje go na zewnątrz Kierownik Ośrodka.

Szczegółowe zasady pracy oraz strukturę Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach, stanowiący załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 021/2/2022 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach z dnia 14 lipca 2022 r. w sprawie zmian Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach (zał. 2).

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zgodnie z treścią Regulaminu przypisane zostały do Zespołu Wsparcia Społecznego będącego w strukturach Ośrodka.

Zarządzeniem Wójta Gminy Walce nr OR.0050.129.2021 z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach do organizowania pracy z rodziną (art. 10 ust. 1 ustawy) - wyznaczono Ośrodek do organizowania pracy z rodziną w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny.

Na podstawie upoważnienia nr Or.0052.39.2018 z dnia 10 grudnia 2018 r. Wójt Gminy Walce upoważnił Kierownika Ośrodka do prowadzenia w imieniu Wójta Gminy Walce postępowań administracyjnych i wydawania decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach dotyczących, m.in. pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, świadczeń funduszu alimentacyjnego, podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, ustalenia i wypłaty zasiłków dla opiekunów, wspierania rodziny, potwierdzania prawa do świadczeń

opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, świadczeń dla kobiet cięży i rodzin „Za życiem”, świadczeń w ramach „dobry start”.

Upoważnienie ważne jest na czas trwania stosunku pracy na stanowisku Kierownika Ośrodka.

1. Składanie radzie gminy rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny

Dokumentacja poddana kontroli wskazuje, że w dniu 6 marca 2023 r. przekazano Wójtowi Gminy Walce roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2022 r., z uwzględnieniem potrzeb związanych z realizacją zadań, sprawozdanie zostało złożone radzie gminy, co jest zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy w gminie Walce opracowano i realizowano 3-letnie gminne programy wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą obowiązywały 2 programy wspierania rodziny, podjęte zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Walce: z dnia 29 marca 2023 r. nr LXI/475/2023 oraz z dnia 19 maja 2020 r. nr XX/175/2020.

Adresatami Programów są rodziny z terenu Gminy Walce, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Programy skierowane są głównie do rodzin dysfunkcyjnych znajdujących się w grupie podwyższonego ryzyka i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem głównym Programu obowiązującego w latach 2020-2022 było wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i stworzenie skutecznego systemu ochrony dzieci, a także profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania prawidłowego modelu rodziny.

Jako cele szczegółowe określono w programie: zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin i dzieci oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym wymagającym interwencji oraz zwiększenia poziomu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

W Programie obowiązującym na lata 2023-2025 jako cel główny określono skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjający prawidłowemu rozwojowi. Celami szczegółowymi jest: ograniczenie powstawania sytuacji

kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących oraz rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom.

Do każdego celu w Programach przypisane zostały zadania, wskaźniki realizacji działań oraz realizatorzy.

Programy określają sposób finansowania działań ujętych w dokumentach, a także sposób monitorowania Programów. W przypadku programu obowiązującego do 2022 r. określono również oczekiwane rezultaty wdrożonego Programu.

Ponadto obydwie Programy zawierają charakterystykę Gminy Walce uwzględniającą dane statystyczne dot. mieszkańców gminy w zakresie udzielanego wsparcia, powodów przyznawania wsparcia, a także organizację wsparcia rodzin w gminie oraz analizę SWOT, która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia wsparcia rodziny oraz zasoby jakimi dysponuje gmina.

2. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z kwalifikacjami określonymi w art. 12 i 13 ustawy oraz tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny

W kontrolowanym okresie w Ośrodku zatrudniony był 1 asystent rodziny, na pół etatu.

Asystent legitymował się wykształceniem wyższym licencjackim na kierunku pedagogika w zakresie pedagogika opiekuńcza z terapią pedagogiczną oraz wykształceniem magisterskim na kierunku pedagogika w specjalności pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna.

W aktach osobowych asystenta nie znajdowały się oświadczenia o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2, 3, ustawy tj.: oświadczenia potwierdzające, że pracownik nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej, ani nie była mu ona zawieszona ani ograniczona, nie dotyczy go obowiązek alimentacyjny, co jednak w trakcie czynności kontrolnych zostało uzupełnione przez pracownika, wobec czego odstępuje się od formułowania zaleceń w tym zakresie.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy asystent nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a także nie figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Asystenta rodziny zatrudnił kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, tj. Kierownik Ośrodka, co jest zgodne z art. 17 ust. 1

ustawy. Asystent rodziny był zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy.

Stosownie do art. 17 ust. 3 i 4 ustawy praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona, a także asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny ukończył warsztaty i szkolenia:

- „Etapy asystentury rodziny w ramach ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin Za Życiem, oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej” KIER,
- webinarium „Spektrum autyzmu u dzieci. Wczesna diagnoza i wsparcie”,
- „Profilaktyka przemocy, zasady prowadzenia oddziaływań poprzedzających wystąpienie zjawiska przemocy”.

Stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy asystent rodziny ma możliwość korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Asystent wymienia doświadczenia w ramach spotkań i rozmów z pracownikami i Kierownikiem Ośrodka oraz osobami z którymi ma kontakt w jednostkach, z którymi współpracuje, tj. np.: szkoły, ośrodki zdrowia, policja, sąd.

W okresie objętym kontrolą liczba rodzin z którymi współpracował asystent była zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa; organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działań rodzin wspierających

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit a. ustawy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnia się pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa. W Gminie monitoruje się środowiska zagrożone uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, motywuje do podjęcia terapii oraz zapewnia pomoc materialną oraz rzeczową rodzinom potrzebującym. Mieszkańcy Gminy mają możliwość skorzystania z poradnictwa

prawnego w gminie, a także w powiecie krapkowickim w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej.

Porada przysługuje osobie, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

Gmina Walce zapewnia mieszkańcom wsparcie w formie porad psychologicznych przez psychologa zatrudnionego w Gminie, który obejmował wsparciem rodziny, osoby dorosłe, młodzież oraz dzieci. Ponadto rodziny w razie konieczności kierowane są do Poradni Zdrowia Psychicznego w Krapkowicach lub K-koźlu oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krapkowicach.

Wsparcie rodzin w zakresie spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież Gmina Walce zapewnia poprzez zajęcia organizowane w Gminnym Ośrodku Kultury w Walcach oraz Ludowy Klub Sportowy mający punkt w kilku miejscowościach przynależących do Gminy Walce. Czas wolny zapewniają również placówki oświatowe.

Z dokumentacji podlegającej kontroli wynika, że działania podejmowane przez pracowników Ośrodka odbywają się we współpracy m.in. z przedstawicielami placówek oświatowych, policji, sądu, służby zdrowia oraz innych instytucji działającymi na terenie Gminy Walce, a także poza terenem gminy. Na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy z uwagi na brak kandydatów do pełnienia tej funkcji niemniej promowana jest idea rodzin wspierających poprzez publikacje na stronie internetowej Ośrodka.

W Gminie Walce nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego.

4. Finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające

W okresie objętym kontrolą Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny określonych w art. 176 pkt 4 lit. b ustawy. Przedstawiono fakturę z tytułu poniesionych kosztów na opisanym powyżej szkoleniu dla asystenta, opiewającą na kwotę 250,00 zł. W przypadku pozostałych szkoleń były to szkolenia bezpłatne.

W Gminie nie funkcjonują rodziny wspierające, w związku z czym nie zachodzi konieczność pokrywania kosztów, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy.

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że Gmina stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków w zależności od okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, tj. zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy.

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem księgowym kosztów ponoszonych przez Gminę, wydatki ponoszone były z tytułu przebywania 8 dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej wyniosły następująco:

- 1) w okresie od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. – 18.074,65 zł;
- 2) w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 30 września 2023 r. – 29.662,45 zł.

W okresie objętym kontrolą żadne dziecko z terenu gminy Walce nie przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2022 r. zostało sporządzone przez Gminę Walce w Centralnej Aplikacji Statystycznej i przekazane Wojewodzie Opolskiemu w terminie określonym w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz.1195).

Sprawozdanie za I półrocze 2023 r. zostało przekazane w wymaganym terminie jednak z uwagi na liczne błędy i konieczność wielokrotnego cofania sprawozdania celem poprawy przez jednostkę, ostateczna prawidłowa wersja sprawozdania wpłynęła po terminie określonym w § 3 ust. 1 rozporządzenia.

7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zamieszkałego na terenie gminy

Z oświadczenia złożonego przez Kierownika Ośrodka wynika, że w gminie nie ma rodzin z dziećmi w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, a nie zostały objęte wsparciem asystenta rodziny. Z treści oświadczenia wynika, że w przypadku pozyskania informacji o ewentualnych problemach występujących w rodzinie, rodzina ta jest objęta wsparciem asystenta rodziny (zał. 3)

8. Wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy

Gmina Walce korzystała z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny na rok 2022 r.” i otrzymała środki finansowe obejmujące dofinansowanie kosztów wypłaty jednorazowego dodatku do wynagrodzenia dla 1 asystenta rodziny zatrudnionego w Gminie w wysokości 1.500,00 zł. W roku 2023 Ministerstwo nie ogłosiło jeszcze konkursu.

9. Wspieranie rodziny zgodnie z zasadami określonymi w dziale II rozdziale 1 i 2 ustawy

Na terenie Gminy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie ze strony asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy dokonują analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego, przyczyn kryzysu w rodzinie oraz pomagają w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Z dokumentacji poddanej kontroli wynika, że w okresie podlegającym kontroli liczba rodzin objętych wsparciem asystenta była zgodna z art. 15 ust. 4 ustawy.

Kontroli poddano dokumentację 7 rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, w tym 2 rodzin z którymi zakończono współpracę.

Z kontrolowanych akt wynikało, że okres współpracy asystenta z rodziną wynosi od 1 miesiąca do 2,5 roku.

Ustalono, że przed podjęciem współpracy z asystentem rodziny, pracownik socjalny przeprowadzał z rodziną wywiad środowiskowy, co jest zgodne z art. 11 ust. 1 ustawy.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, po dokonaniu analizy sytuacji rodziny pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy formułował wniosek do Kierownika Ośrodka o przydzielenie rodzinie asystenta oraz uzasadniał potrzebę jego przyznania rodzinie. Kierownik przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, co jest zgodne z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy. Asystenta rodziny przyznawano rodzinie za jej zgodą, stosownie do art. 8 ust. 3 ustawy.

Stwierdzono, że rodziny, którym przydzielono asystenta borykały się z takimi problemami jak: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, wielodzietność, alkoholizm, długotrwała lub ciężka choroba.

Ustalono, że w badanym okresie nie zaistniała konieczność przydzielenia asystenta rodziny na podstawie art. 11 ust. 1a ustawy, tj. małoletniemu rodzicowi opuszczającemu młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy.

W okresie podlegającym kontroli nie zaistniała konieczność realizacji przez asystenta zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329 ze zm.).

Wobec żadnej z wylosowanych rodzin sąd rodzinny nie zastosował możliwości wynikającej z art. 109 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.) zobowiązując tym samym rodzinę do współpracy z asystentem rodziny.

Asystent opracowywał i realizował plan pracy z rodziną wobec 5 z 7 rodzin, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy. W pozostałych przypadkach, tj. wobec 2 rodzin plan pracy z rodziną nie został opracowany z uwagi na brak współpracy ze strony rodziny.

W planach określony był cel główny i cele szczegółowe oraz zakres i terminy realizowanych działań zgodne z art. 15 ust. 3 ustawy. Ponadto w planach pracy asystent uwzględniał przewidywane efekty pracy z rodziną.

Cele główne wyznaczone w planach często nie były trafnie formułowane, były to zapisy typu: regularne wizyty kontrolne w poradniach specjalistycznych, monitorowanie wizyt lekarskich, monitorowanie sytuacji szkolnej, itp.

Powyższe treści mają charakter raczej działań lub zadań których realizacja powinna doprowadzić do zamierzonego efektu czyli celu zawartego w planie, nie powinny być natomiast zamierzonym docelowym efektem pracy z rodziną.

W przypadku 4 rodzin których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, u 1 z nich plan pracy z rodziną nie został skoordynowany z planem pomocy dziecku przebywającego w rodzinie zastępczej, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.

W przypadku pozostałych 2 rodzin powyższy obowiązek nie mógł zostać oceniony z uwagi na brak sporządzonych planów pracy spowodowanych utrudnioną współpracą ze strony rodziny.

W 1 natomiast przypadku ustanowienie rodziny zastępczej odbyło się na kilka dni przed rozpoczęciem kontroli wobec czego aktualny plan uwzględniający pobyt małoletnich w pieczy zastępczej nie został jeszcze sporządzony.

Plany pracy z rodziną były sporządzane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku jednak osób, które żyły w związku małżeńskim lub partnerskim (3 rodziny) plany sporządzane były tylko z 1 dorosłym członkiem rodziny. W 1 przypadku uzasadnione było to pobytem mężczyzny za granicą co uniemożliwiało mu czynny udział w opracowaniu i realizacji planu, w pozostałych przypadkach nie było uzasadnienia na pominięcie drugiego dorosłego członka rodziny.

Plany były aktualizowane w zależności od zmiany sytuacji w rodzinie.

Asystent sporządzał ocenę sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku oraz przekazywał ją Kierownikowi Ośrodka, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy.

Pierwsza ocena sporządzona z rodziną była oceną wstępną i sporządzona była niezwłocznie po objęciu rodziny wsparciem asystenta. Dokument zawierał opis sytuacji rodziny (mieszkaniowej, zdrowotnej, materialnej), oczekiwania i potrzeby rodziny, informacje zebrane od innych osób, ocenę asystenta oraz zasoby rodziny.

Kolejne oceny rodziny sporządzone były regularnie z zachowaniem terminu o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, z wyjątkiem 1 przypadku oceny która została dokonana z 2- dniowym przekroczeniem terminu. Z uwagi na terminowość w pozostałych przypadkach oraz na niewielki okres odstępowania od narzuconego terminu, nie formułuje się zaleceń pokontrolnych w ww. obszarze.

W przypadku 1 rodziny ocena nie została w ogóle sporządzona z uwagi na brak współpracy ze strony rodziny.

Dokument zawierał opis aktualnej sytuacji rodziny, w ocenie określone zostały cele współpracy-opracowane w planie pracy z rodziną, a także wnioski i uwagi asystenta. Kierownik ośrodka formułował opinię co do zasadności dalszej współpracy asystenta z rodziną.

Dokumentacja prowadzona przez asystenta sporządzana była w sposób zindywidualizowany, adekwatnie do potrzeb i sytuacji rodzin oraz występujących w nich trudności. Asystent dostosowywał kierunek pracy z rodziną do możliwości rodziny oraz zasobów gminy, a przed sporządzeniem planu pracy z rodziną dokonywał wstępnej diagnozy rodziny co miało na celu rozpoznanie problemów występujących w rodzinie, określenie mocnych i słabych stron rodziny, motywacji rodziny do rozwiązywania problemów, określenie obszarów wymagających zmiany oraz dokonanie analizy aktualnej sytuacji bytowej oraz prawnej rodziny.

Działania podejmowane przez asystenta dokumentowane były za pomocą notatek służbowych oraz dziennika wizyt w którym zawierane były daty, miejsce czynności, numer notatki służbowej, podpis asystenta i nazwisko rodziny.

Działania opisywane były również w miesięcznych sprawozdaniach z pracy asystenta.

Z dokumentacji wynikało, że asystent pracował z rodziną w miejscu zamieszkania lub miejscu wskazanym przez rodzinę, co jest zgodne z art. 14 ustawy. Częstotliwość wizyt asystenta wynosiła ok. 1-10 razy w miesiącu.

Asystent wspierał i udzielał pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, towarzyszył w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielał pomocy przy sporządzaniu i przygotowywaniu pism do różnych instytucji. Uczestniczył wraz z rodziną w wizytach w poradniach zdrowotnych, pomagał w planowaniu wizyt lekarskich, w pakowaniu dziecka do internatu. Nadzorował wykonywanie obowiązków przez rodziców, monitorował regulowanie odpłatności za wyżywienie dziecka przebywającego w internacie. Wspierał rodziny w planowaniu budżetu domowego, motywował członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielał pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, wspierał w zakresie poprawy sytuacji materialnej i mieszkaniowej. Ponadto wspierał rodzinę we właściwym prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez mobilizowanie do regularnych porządków, gotowania zdrowych potraw, wietrzenia mieszkania. Motywował rodziny do współpracy z przedstawicielami szkół, pedagogiem, kuratorem, poradniami. Asystent zachęcał rodziny do podniesienia poziomu

umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, m.in. poprzez doradztwo w zakresie opieki i wychowania dzieci, wskazywał sposoby wspólnego spędzania czasu, sposobu rozszerzania diety u dziecka, wskazywanie prawidłowych postaw w opiece nad niemowlęciem. Pomagał w znalezieniu miejsca w domu pomocy społecznej oraz w szpitalu dla dziecka, podejmował rozmowy o konieczności ubezpieczenia dziecka. Nawiązywał kontakt z pracownikami innych instytucji, pomagał w dostarczaniu rzeczy dla małej przebywającej w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, podejmował rozmowy z małą dot. procesu dojrzewania, higieny osobistej. Monitorował uczęszczanie na zajęcia szkolne oraz zajęcia dodatkowe jak wyrównawcze, pomagał przy wyborze szkoły, wspierał w leczeniu odwykowym, w planowaniu budżetu domowego, informował o przysługujących świadczeniach, konieczności regulowania spłat zadłużenia.

Podejmował działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci. W przypadku niepokojących spostrzeżeń informował sąd rodzinny prosząc o podjęcie przez sąd stosowanych działań.

W badanym okresie współpracę zakończono z 5 rodzinami. Powodem zakończenia współpracy w przypadku 2 rodzin wylosowanych do kontroli było ustabilizowanie się sytuacji w rodzinie i brak problemów opiekuńczo-wychowawczych, a w drugiej rodzinie – utrudniona współpraca z rodziną.

Rodziny zostały pisemnie poinformowane o zakończeniu współpracy i jego przyczynie, a także o rozpoczęciu monitoringu.

W celu objęcia rodziny, z którą zakończono współpracę, monitoringiem o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent podejmował czynności związane z monitorowaniem sytuacji rodziny. W aktach 1 z rodzin znajdują się notatki służbowe asystenta wskazujące na wizyty w miejscu zamieszkania rodziny, podejmowane rozmowy z rodziną na temat jej aktualnej sytuacji. Monitoring trwał niecałe 3 miesiące.

W przypadku rodziny w której współpraca została zakończona ze względu na brak chęci współpracy, asystent jedynie poinformował rodzinę o zakończeniu współpracy, nie był prowadzony monitoring rodziny. W przypadku tej rodziny brak chęci oraz aktywnej współpracy z jej strony, uniemożliwiały podejmowanie działań względem rodziny w ramach zarówno pracy z rodziną jak i monitorowania jej sytuacji po zakończeniu pracy z rodziną. Asystent dokumentował liczne wizyty w miejscu zamieszkania rodziny podczas których nie zastał nikogo w domu.

Wobec czego mając na uwadze powyższe, a także fakt nie sprawowania przez rodziców opieki nad małoletnimi umieszczonymi w pieczy zastępczej, odstępuje się od formułowania zaleceń w ww. zakresie.

Stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy, asystent współpracował z podmiotami oraz osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny m. in. sądem, policją, pracownikami służby zdrowia, kuratorem, psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, pracownikami powiatowego centrum pomocy rodzinie, przedszkolem, szkołą. W przypadku rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” asystent rodziny stosownie do treści art. 15 ust. pkt 19 ustawy współpracował z uczestnikami grupy roboczej utworzonej w ramach procedury „Niebieskiej Karty”.

VII. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

W trakcie kontroli stwierdzono, że niewłaściwie podejmowane działania przez Ośrodek mają charakter nieprawidłowości, niemniej nie wpływają w znaczący sposób na realizację zadań w kontrolowanym zakresie.

W trakcie kontroli stwierdzono **uchybień** polegające na:

- 1) nieprawidłowym formułowaniu celów pracy z rodziną w planach pracy z rodziną;
- 2) braku podpisów 1 z rodziców na planie pracy z rodziną pomimo prowadzenia pracy z obydwojgiem z rodziców;
- 1) braku rzetelności w wypełnianiu sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W trakcie kontroli stwierdzono następujące **nieprawidłowości**:

- 2) nie uwzględniono w Statucie wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych;

- 3) plan pracy z rodziną nie został skoordynowany z planem pomocy dziecku przebywającego w rodzinie zastępczej, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości oraz uchybień był niewystarczający nadzór kierownictwa nad realizowanymi zadaniami oraz niewłaściwe interpretacja przepisów ustawy.

Brak zapisu w Statucie Ośrodka o realizowaniu przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych oraz uniemożliwia klientom zapoznanie się z zadaniami jakie są realizowane przez Ośrodek.

Brak skoordynowania planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecku przebywającego w rodzinie zastępczej, może skutkować nieefektywnym działaniem w zakresie dalszych zarządzeń opiekuńczych względem małoletniego.

Nieprawidłowe formułowanie celów pracy z rodziną może skutkować błędnie interpretowaną przez rodziny celowością współpracy z asystentem.

Brak podpisu 1 z rodziców na planie pracy z rodziną może skutkować scedowaniem zadań na 1 członka rodziny oraz tym samym trudności w osiągnięciu zamierzonych celów.

Nierzetelnie wypełnianie sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej może skutkować posiadaniem przez tut. Urząd oraz Ministerstwo niewłaściwych danych z gminy.

Za powstałe nieprawidłowości odpowiedzialność ponoszą:

- 1) Rada Gminy w zakresie: braku określenia zadań w treści Statutu Ośrodka, z którego nie wynika, że Ośrodek realizuje zadania gminy (własne i zlecone) wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 3) Kierownik Ośrodka w zakresie: nieskoordynowania planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecku przebywającego w rodzinie zastępczej, nieprawidłowym formułowaniu celów pracy z rodziną w planach pracy z rodziną, braku podpisów 1 z rodziców na planie pracy z rodziną pomimo prowadzenia pracy z obydwojgiem z rodziców, braku rzetelności w wypełnianiu sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania

rodziny i systemu pieczy zastępczej, z uwagi na niewystarczający nadzór nad wykonywaniem zadań przez asystenta rodziny.

VIII. Uwagi i wnioski

W wyniku kontroli stwierdzono, że:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej w Walcach funkcjonuje na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą nr XLIV/344/2022 Rady Gminy Walce z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach, niemniej w ww. Statucie nie uwzględniono wykonywania przez jednostkę zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi naruszenie art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych,
- 2) na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Walce nr OR.0050.129.2021 z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach do organizowania pracy z rodziną wyznaczono Ośrodek do organizowania pracy z rodziną w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 3) szczegółowe zasady pracy oraz strukturę Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach, stanowiący załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 021/2/2022 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach z dnia 14 lipca 2022 r. w sprawie zmian Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach,
- 4) sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny zostało przekazane w terminie określonym w art. 179 ust. 1 ustawy, tym samym zostały przedstawione potrzeby związane z realizacją zadań;
- 5) Rada Gminy Walce biorąc pod uwagę potrzeby o których mowa powyżej, uchwaliła 3-letni gminny program wspierania rodziny wymagany art. 176 ust. 1 ustawy. W okresie objętym kontrolą w gminie obowiązywały 2 programy wspierania rodziny podjęte zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Walce: z dnia 29 marca 2023 r. nr LXI/475/2023 oraz z dnia 19 maja 202 r. nr XX/175/2020,
- 6) Gmina przekazała sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej w terminach określonych w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. w sprawozdaniu pojawiały się jednak liczne błędy które wymagały kilkukrotnych poprawek co skutkowało przekazaniem poprawnie sporządzone sprawozdania po terminie określonym w ww. rozporządzeniu,

- 7) asystent rodziny posiadał uprawnienia do wykonywania zawodu asystenta rodziny zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 1 lit b ustawy,
- 8) asystent jest zatrudniony w systemie zadaniowego czasu pracy, co jest zgodne z art. 17 ust. 2 ustawy,
- 9) asystent rodziny nie prowadzi postępowania z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy,
- 10) Gmina finansowała podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny, zgodnie z art. 176 pkt 4 ustawy,
- 11) asystent rodziny ma możliwość korzystania z poradnictwa, stosownie do art. 16 ust. 2 ustawy,
- 12) na terenie Gminy nie funkcjonują rodziny wspierające w rozumieniu art. 29 ustawy. W Gminie promowane jest pełnienie funkcji rodzin wspierających,
- 13) Gmina nie prowadzi placówek wsparcia dziennego, pomoc w organizacji czasu wolnego dla dzieci zapewnia się poprzez działalność: Gminnego Ośrodka Kultury w Walcach, Ludowego Klubu Sportowego w Walcach, a także placówek oświatowych,
- 14) Gmina ponosi częściową odpłatność za dzieci przebywające w pieczy zastępczej stosownie do art. 176 pkt 5 ustawy, zgodnie z zasadami finansowania określonymi w art. 191 ust. 9 i ust. 10 ustawy,
- 15) Ośrodek prowadzi monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej zamieszkałego na terenie Gminy, z oświadczenia Kierownika Ośrodka wynika, że w okresie objętym kontrolą wszystkie rodziny z dzieckiem w których wystąpiły trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz zagrożenie kryzysem, zostały objęte wsparciem asystenta rodziny,
- 16) Gmina w 2022 r. korzystała z ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej „Programu asystent rodziny na rok 2022 r.”,
- 17) Ośrodek zapewnia rodzinom wsparcie i pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz dostęp do specjalistycznego poradnictwa,
- 18) Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodzinie wskazanej przez pracownika socjalnego, zgodnie z art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy,
- 19) okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane i przekazywane Kierownikowi Ośrodka zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 20) plany pracy były opracowane we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy. W przypadku rodzin w których dzieci przebywały w rodzinnej pieczy zastępczej,

- plany nie były skoordynowane z planem pomocy dziecku przebywającego w rodzinie zastępczej, co jest niezgodne z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy;
- 20) w planach określone zostały działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, plany zawierały terminy ich realizacji i przewidywane efekty, co jest zgodne z art. 15 ust. 3 ustawy. W przypadku jednak osób, które żyły w związku małżeńskim lub partnerskim plany sporządzane były tylko z 1 dorosłym członkiem rodziny;
- 21) asystent rodziny monitorował funkcjonowanie rodziny po zakończeniu współpracy z nią zgodnie z art. 15 ust. pkt 16 ustawy.

IX. Zalecenia pokontrolne

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości oraz uchybienia, stosownie do art. 197 d ust. 1 ustawy

zalecam:

- 1) podjęcie działań w celu dostosowania Statutu Ośrodka do wymogów określonych w art. 11 ust. 2 ustawy o finansach publicznych;
- 2) skoordynowanie planu pracy z rodziną z planem pomocy dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy;
- 3) rzetelne wypełnianie sprawozdań resortowych rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) sporządzanie planów pomocy rodzinie we współpracy ze wszystkimi członkami rodziny, którym przydzielono asystenta rodziny;
- 5) prawidłowe formułowanie celów pracy z rodziną w planach pracy z rodziną.

Pouczenie

Stosownie do § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym: wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197 d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w myśl którego kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Umotywowane zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Wojewody Opolskiego.

Ponadto na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3a ustawy, proszę o przesłanie informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych **w terminie 30 dni** od daty

otrzymania wystąpienia pokontrolnego do Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

Kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1,
podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Z up. Wojewody Opolskiego

Mieczysław Wojtaszek

Dyrektor

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Inspektor Wojewódzki

Daria Grabowska

Inspektor Wojewódzki

Joanna Antosz

Do wiadomości:
Pan Sylwester Klimowicz
Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach
ul. Zamkowa 87
47-344 Walce